

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ І КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР

№ 23 (618)

Субота, 7 чэрвеня 1947 года.

Цана 50 кап.

У Совеце Міністраў Саюза ССР

III

Аб прысуджэнні Сталінскіх прэмій за выдатныя работы ў галіне мастацтва і літаратуры за 1946 год

Совет Міністраў Саюза ССР паставіў: Прысудзіць Сталінскія прэміі за выдатныя работы 1946 года ў галіне:

A. МУЗЫКІ

I. Буйныя музычна-сцэнічныя і вакальныя творы (опера, балет, аперыя, кантата)

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

Шабаліну Вісарыёну Якаўлевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, прафесару Маскоўскай кансерваторыі імя П. І. Чайкоўскага—за кантату «Масква».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

Мшвэлдзе Шадзе Міхайлавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Грузінскай ССР, прафесару Тбіліскай кансерваторыі—за оперу «Сказанне аб Тарыэлі».

II. Буйныя інструментальныя творы

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Пракоф'еву Сяргею Сяргеевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР—за сямату для скрыпкі і фортапіяна.
2. Балачымадзе Андрэю Мелітанавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Грузінскай ССР, прафесару Тбіліскай кансерваторыі—за канцэрт для фортапіяна з аркестрам.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Пейко Нікалаю Іванавічу—за сімфонію № 1.
2. Чулак Міхаілу Іванавічу, прафесару Ленінградскай кансерваторыі імя Н. А. Рымскага-Корсакава—за сімфонію № 2.

III. Творы малых форм

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

Васіленку Сяргею Нікіфаравічу, народнаму артысту РСФСР, прафесару Маскоўскай кансерваторыі імя П. І. Чайкоўскага—за балетную сюіту.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Будаўкіну Нікалаю Паўлавічу—за творы для аркестра народных інструментаў: «Руская рапсодыя», «Фантазія на тэму рускай народнай песні», музычны малюнак «На кірмашы».
2. Салаўёву-Сядому Васілію Паўлавічу—за песні: «Час у шлях-дарогу», «Даўно мы дома не былі», «Едзе хлопца на калёсах», «Сталі ночы светлымі».

IV. канцэртна-выкананчя дзейнасць

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

Гальдэвейзеру Аляксандру Барысавічу, народнаму артысту СССР, прафесару Маскоўскай кансерваторыі імя П. І. Чайкоўскага, піяністу.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Эрнэсаксу Густаву Густававічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Эстонскай ССР, кіраўніку і дырыжору хора Талінскай філармоніі.
2. Арлову Дзімітрыю Нікалаевічу, народнаму артысту РСФСР, майстру мастацкага вытаня.

B. ЖЫВАПІСУ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Мастакам Кукрынскім: Купрыяну Міхаілу Васільевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, Крылову Парфірыю Нікічычу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, Сакалову Нікалаю Аляксандравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР—за ілюстрацыі да твораў А. П. Чэхава.
2. Васільеву Пятру Васільевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР—за творы графікі, прысвечаныя жыццю і дзейнасці В. І. Леніна.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Дзехарову Барысу Аляксандравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР—за ілюстрацыі да апавесці «Мой край».
2. Гапоненку Тарасу Гур'евічу—за карціну «Пасля адыходу немцаў».

B. СКУЛЬПТУРЫ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

Вучачіцу Яўгенію Віктаравічу—за помнік генерал-лейтэнанту Яфрэмаву, пабудаваны ў горадзе Вязьме.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Абдурахманаву Фуаду, заслужанаму дзеячу мастацтва Азербайджанскай ССР—за помнік Нізімі, пабудаваны ў горадзе Кіравабадзе.
2. Мікенасу Юозасу Іокубавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Літоўскай ССР—за скульптурную групу «Перамога», пастаўленую ў горадзе Калінінградзе.

G. ТЭАТРАЛЬНА-ДРАМАТЫЧНАГА МАСТАЦТВА

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Ахлопаву Нікалаю Паўлавічу, народнаму артысту РСФСР, пастаноўшчыку, Самойлаву Яўгенію Іванавічу, артысту, Карпавай Таццяне Міхайлаўне, артыстцы, Тамазаву Барысу Нікічычу, заслужанаму артысту Узбекскай ССР, Сведліну Льву Нанумаічу, заслужанаму артысту РСФСР, Ханаву Аляксандру Аляксандравічу, заслужанаму артысту Узбекскай ССР—за спектакль «Малая гвардыя» ў Маскоўскім тэатры драмы.
2. Станіцыну Віктару Якаўлевічу, народнаму артысту РСФСР, рэжысёру, Багалюбу Нікалаю Іванавічу, народнаму артысту РСФСР, Чабану Аляксандру Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР, Тарасаву Алі Канстанцінавічу, народнай артыстцы СССР, Прудкіну Марку Ісаакавічу, заслужанаму артысту РСФСР, рэжысёру, Дабраўскаму Віктару Васільевічу, апэратару, Траяноўскаму Марку Антонавічу, апэратару, Самянаву Сяргею Андрэевічу, апэратару—за каларную кінакарціну «Клятва».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Зубаву Канстанціну Аляксандравічу, народнаму артысту РСФСР, пастаноўшчыку, Цыганкову Веняміну Іванавічу, рэжысёру, Цараву Міхаілу Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР, Жараву Міхаілу Іванавічу, народнаму артысту РСФСР, Голавай Алене Нікалаевне, народнай артыстцы РСФСР, Аненкаву Нікалаю Аляксандравічу, заслужанаму артысту РСФСР, Пянаву Юрыю Іванавічу, мастаку—за спектакль «За тых, хто ў моры» ў Малым Акадэмічным тэатры.
2. Кожычу Уладзіміру Платонавічу, заслужанаму артысту РСФСР, пастаноўшчыку, Сіманаву Нікалаю Канстанцінавічу, народнаму артысту РСФСР, Жукоўскаму Барысу Елісеевічу, заслужанаму артысту РСФСР, Талубеву Юрыю Уладзіміравічу, заслужанаму артысту РСФСР, Калінісу Канстанціну Станіслававічу, артысту, Бары-

саву Аляксандру Фёдаравічу, заслужанаму артысту РСФСР—за спектакль «Пераможцы» ў Ленінградскім Акадэмічным тэатры драмы імя А. С. Пушкіна.
3. Смільгісу Эдуарду Янавічу, народнаму артысту Латвійскай ССР, пастаноўшчыку, Прыдзе-Берзіну Лілі Давідаўне, заслужанай артыстцы Латвійскай ССР, Філіпсону Артуру Юр'евічу, заслужанаму артысту Латвійскай ССР, Скульме Ото Янавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Латвійскай ССР, мастаку—за спектакль «Агоні і ноц» ў Мастацкім тэатры Латвійскай ССР.

D. ОПЕРНАГА МАСТАЦТВА

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Самасуду Самуілу Абрамавічу, народнаму артысту СССР, дырыжору, Пакроўскаму Барысу Аляксандравічу, заслужанаму артысту Беларускай ССР, рэжысёру, Лаўровай Таццяне Нікалаевне, артыстцы—за спектакль «Вайна і мір» ў Ленінградскім Акадэмічным Малым оперным тэатры.
2. Азімайпарашвілі Шадзе Ільічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Грузінскай ССР, дырыжору, Цуцунава Аляксандру Раждзевічу, народнаму артысту Грузінскай ССР, рэжысёру, Андгуладзе Давіду Ясанавічу, народнаму артысту Грузінскай ССР, Аміранашвілі Пятру Варламавічу, народнаму артысту Грузінскай ССР, Сахадзе Екацярыне Тарасевне, народнай артыстцы Грузінскай ССР, Кабуладзе Сяргею Саламонавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Грузінскай ССР—за спектакль «Сказанне аб Тарыэлі» ў Грузінскім тэатры оперы і балета імя З. Палішвілі.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Людзіліну Анатолію Аляксеевічу, заслужанаму артысту РСФСР, дырыжору, Сакоўніну Яўгенію Нікалаевічу, рэжысёру, Ізмайлавай Наталі Цярэцеўне, заслужанай артыстцы РСФСР, Сільвестравой Надзеядзе Нікалаевне, заслужанай артыстцы РСФСР—за спектакль «Севастопальцы» ў Маладзёўскім тэатры оперы і балета.
2. Калінінай Водзе Паўлаўне, артыстцы, Сераброўскаму Глебу Уладзіміравічу, заслужанаму артысту РСФСР, Парылаву Нікалаю Міхайлавічу, мастаку—за спектакль «Залаты пернік» ў Саратаўскім тэатры оперы і балета імя Н. Г. Чарнышэўскага.

E. БАЛЕТНАГА МАСТАЦТВА

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Лаўроўскаму Леаніду Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР, пастаноўшчыку, Уланавой Галіне Саргееўне, народнай артыстцы РСФСР і Казахскай ССР, Фяеру Юрыю Фёдаравічу, народнаму артысту РСФСР, дырыжору, Вільямсу Пятру Уладзіміравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, мастаку—за спектакль «Рамею і Джульету» ў Вялікім Акадэмічным тэатры Саюза ССР.
2. Вайнонен Васілію Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР, балетмайстру, Лепаўскаму Вользе Васільевне, заслужанай артыстцы РСФСР, Ермалаеву Аляксею Нікалаевічу, народнаму артысту Беларускай ССР, Галоўкінай Софіі Нікалаевне, заслужанай артыстцы РСФСР, Месерэр Асафу Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР, Ціхаміравай Ірыне Віктараўне, артыстцы, Месерэр Суламфі Міхайлаўне, заслужанай артыстцы РСФСР—за спектакль «Поляны Парыжа» ў Вялікім Акадэмічным тэатры Саюза ССР.

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Саргееву Канстанціну Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР, пастаноўшчыку, Балабіннай Феі Іванавне, заслужанай артыстцы РСФСР, балетмайстру, Дудзінскай Наталі Міхайлаўне, заслужанай артыстцы РСФСР, Вячаславай Таццяне Міхайлаўне, заслужанай артыстцы РСФСР, Шалест Алі Якаўлеўне, артыстцы—за спектакль «Золушка» ў Ленінградскім Акадэмічным тэатры оперы і балета імя С. М. Кірава.
2. Маісееву Ігару Аляксандравічу, народнаму артысту РСФСР—за пастаноўку праграмы «Танцы славянскіх народаў» у ансамблі народнага танца.

Ж. МАСТАЦКАЯ КІНЕМАТАГРАФІЯ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Чымураці Міхаілу Эдзішэравічу, народнаму артысту Грузінскай ССР, рэжысёру, Паўленку Пятру Андрэевічу, пісьменніку, Гелавані Міхаілу Георгіевічу, артысту, Гіянцінтавай Софіі Уладзіміраўне, народнай артыстцы РСФСР, Плотнікаву Нікалаю Саргеевічу, заслужанаму артысту РСФСР, Макаравой Тамары Фёдаравне, заслужанай артыстцы РСФСР, Набатаву Ільі Сямёнавічу, артысту, Касматаву Леаніду Васільевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, апэратару—за кінакарціну «Клятва».
2. Пудоўкіну Усевалоду Іларыёнавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, рэжысёру, Васільеву Дзімітрыю Іванавічу, рэжысёру, Лукоўскаму Ігару Уладзіміравічу, аўтару сцэнарыя, Галаўне Анатолію Дзімітрыевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, апэратару, Крукаву Нікалаю Нікалаевічу, кампазітару, Дзікаму Аляксею Дзівісавічу, заслужанаму артысту РСФСР, Кізаеву Леаніду Саргеевічу, артысту, Сіманаву Рубену Нікалаевічу, народнаму артысту СССР—за кінакарціну «Адмірал Нахімаў».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Арніштаму Лео Аскаравічу, рэжысёру і аўтару сцэнарыя, Шанікову Аляксандру Уладзіміравічу, апэратару, Каплуноўскаму Уладзіміру Паўлавічу, мастаку, Чыркову Барысу Патрыевічу, заслужанаму артысту РСФСР, Мяркур'еву Васілію Васільевічу, заслужанаму артысту РСФСР, Іванову Кіры Нікалаевне, артыстцы, Саровай Валентыне Васільевне, заслужанай артыстцы РСФСР—за кінакарціну «Глінка».
2. Эйсманту Віктару Уладзіміравічу, рэжысёру, Грэбнеру Георгію Эдуардавічу, аўтару сцэнарыя, Манастырскому Бенцыю Савельевічу, апэратару, Ліанаву Барысу Нікалаевічу, народнаму артысту РСФСР, Зражэўскаму Аляксандру Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР—за кінакарціну «Крысер «Варэг»».

З. ХРАЊІКАЛЬНА-ДАКУМЕНТАЛЬНАЯ КІНЕМАТАГРАФІЯ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Юткевічу Сяргею Іосіфавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, рэжысёру, Дабраўскаму Віктару Васільевічу, апэратару, Траяноўскаму Марку Антонавічу, апэратару, Самянаву Сяргею Андрэевічу, апэратару—за каларную кінакарціну «Малодосці нашай краіны».
2. Сцяпанавой Ліліі Ільініне, рэжысёру, Школьнікаву Сямёну Сямёнавічу, апэратару, Томбергу Уладзіміру Эрнэставічу, апэратару—за кінакарціну «Совецкая Эстонія».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Варламаву Леаніду Васільевічу, рэжысёру, Мурамцаву Віктару Нікалаевічу, апэратару, Салаўбаўу Андрэю Іванавічу, апэратару, Ешурніну Уладзіміру Сямёнавічу, апэратару—за кінакарціну «Огаславіць».
2. Кармен Раману Лазаравічу, рэжысёру, Штатадану Віктару Аляксандравічу, апэратару, Макасееву Барысу Канстанцінавічу, апэратару—за кінакарціну «Суд народаў».

4. Даугувецісу Барысу Францавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Літоўскай ССР, пастаноўшчыку, Рудзінскасу Юозасу Пранасавічу, артысту, Радзівічусу Альфонсу Андрэевічу, артысту, Якевічусе Галіне Пранасавне, артыстцы—за спектакль «Ворагі» ў Драматычным тэатры Літоўскай ССР.
5. Радзіонавай Ніне Аляксееўне, артыстцы, Маршчыніну Сяргею Аляксандравічу, пастаноўшчыку, Міксладзе Ніне Міхайлаўне, рэжысёру—за спектакль «Қазақ аб праўдзе» ў Ленінградскім тэатры імя Ленінскага комсамола.

I. МАСТАЦКАЯ ПРОЗЫ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Грыну Эльмару—за апавесць «Вечер з поўдня».
2. Панавай Веры Фёдаравне—за апавесць «Спадарожнікі».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Вяршыгару Пятру Патрыевічу—за кнігу «Люді з чыстым сумленнем».
2. Накрасаву Віктару Платонавічу—за кнігу «Аповесць аб вярпадзім чалавеку».

Н. ПАЭЗІІ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

1. Нерсисаламі—за зборнік вершаў «Мой край».
2. Чыкавані Сіману Іванавічу—за паэму «Песня аб Давідзе Гурамшвілі» і вершы: «Горы», «Картайскія вечары», «Салта перамогі», «Хто сказаў?».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

1. Твардоўскаму Аляксандру Трыфанавічу—за паэму «Дом ля дарогі».
2. Броўку Пятру Усцінавічу—за паэмы «Хлеб» і «Думы пра Маскву», вершы: «Брат і сястра», «Народнае дзякуй», «Калі-б мне быць», «Сустрэча».
3. Малышку Андрэю Самойлавічу—за паэму «Праметэй» і зборнік вершаў «Лірыка».

D. ДРАМАТУРГІІ

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

Сіманаву Канстанціну Міхайлавічу—за п'есу «Рускае пытанне».

Прэмію ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

Якаўсону Аўгусту Міхельевічу—за п'есу «Жыццё ў выстадалі».

Я—грамадзянін Совецкага Саюза

Няма ў свеце такой выдатнай краіны, няма ў свеце такіх выдатных людзей, як наша савецкая краіна, як нашы савецкія людзі. Яны прайшлі вялікі шлях пакут і барацьбы ў мінулым, яны пабудавалі першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву і здолелі абараніць гэтую дзяржаву ад многіх інтэрвентаў у дні грамадзянскай вайны, яны з гонарам выйшлі пераможцамі з Вялікай Айчыннай вайны.

У дні Айчынай вайны некаторым беларускім пісьменнікам давялося пабыць у замежных краінах. Якую тугу яны адчувалі па сваёй слаўнай сацыялістычнай Радзіме, як выразна убачылі перавагу нашага ладу, нашай культуры, нашых людзей над ладам, культурай і людзьмі капіталістычнага свету! Гэта знайшло адлюстраванне ў творчасці П. Панчанкі, М. Лужыніна, А. Валюжына, П. Прануш.

Многія паказаны савецкім чалавек-патрыёт сацыялістычнай Радзімы ў спектаклі «Канстанцін Заслоў». Усе думкі Заслоўна і людзей, што змагаюцца побач з ім, звязаны з сацыялістычнай Радзімай, для яе шчасця яны жывуць, дышаць, змагаюцца. Такіх-жа мошых савецкіх людзей мы маем у скульптурах З. Азгуры і А. Бембеля, у музычных творах Багатырова, Цікоціка, Падкавырава і іншых.

Высокае пачуццё годнасці за сваю сацыялістычную Радзіму, братэрскага любоў да вялікага рускага народа і да ўсіх народаў Совецкага Саюза—характэрныя рысы лепшых твораў беларускай савецкай літаратуры і мастацтва. Пачуццё адзінай сямі, адзінай, магутнай сацыялістычнай Радзімы, самай велічнай і прыгожай у свеце—гэта тое пачуццё, якое жыве ў лепшых творах беларускай савецкай літаратуры і мастацтва.

Пачуццё адзінай сямі, адзінай, магутнай сацыялістычнай Радзімы, самай велічнай і прыгожай у свеце—гэта тое пачуццё, якое жыве ў лепшых творах беларускай савецкай літаратуры і мастацтва. Савецкія людзі і мастацтва маюць выдатныя дасягненні. Яны самыя дзяліныя, самыя перадавыя ў свеце. Ідэі, якія правядаюць наша літаратура і мастацтва, маральна-этычныя нормы, якія яны абараняюць, накіраваны на выхаванне ў чалавека лепшых высокародных якасцей: патрыятычнай вернасці сваёй Радзіме, стойкасці ў барацьбе, павагі да другіх народаў і нацыяў, чыстаты ва ўзаемадзячынненні.

Гэта ўздымае нашу літаратуру і мастацтва над літаратурай і мастацтвам буржуазнага свету і вылучае савецкіх пісьменнікаў і дзеячоў мастацтва, які настаўляюць высокіх ідэй і прынцыпаў, якім павінны вучыцца ў іх лепшыя дэмакратычныя дзеячы мастацтва, пісьменнікі другіх краін.

«Чытайце, завядзіце, я—грамадзянін Савецкага Саюза»,—нісаў Уладзімір Малыжскі. Гэтыя словы сёння паўтарае кожны грамадзянін Савецкага Саюза. Ён бязмерна горды, што нарадзіўся і вырас у такой цудоўнай краіне, як Савецкая краіна, што выхаваны вялікім Леніным і Сталіным, што пад іх кіраўніцтвам дабіўся сусветна-гістарычных перамог.

Беларуская савецкая літаратура і мастацтва заўсёды былі моцна сваёй патрыятычнай накіраванасцю. Янка Купала і Якуб Колас у дзірволюбым часе былі барацьбітамі за развіццё сваёй пакутнай Радзімы. Гэтым пачуццём прасякнута іх творчасць. У ёй выявіліся высокі дух патрыятызма.

Але патрыятызм, якім натхніны творы савецкага перадава, новы, адменны. Ніколі раней у паэзіі нашых класікаў літаратуры не гучэла такая любоў да сваёй Радзімы, такая гатоўнасць аддаць за яе ўсе сілы і нават жыццё, як у савецкі час. І гэта зусім араумела. Бо здзейснілася тое, пра што яны марылі. Беларусь стала

свабоднай савецкай сацыялістычнай краінай, роўнай сярод роўных у сямі краінах СССР.

ЖЫВАТВОРЧАЯ СІЛА СОВЕЦКАГА ПАТРЫЯТЫЗМА

***

ГОРДАСЦЬ СОВЕЦКАГА ЧАЛАВЕКА

Ул. ШАХАВЕЦ

***

Перад чалавекам, як перад уладаром прыроды, раступаюцца высокія горы, паслушна аддаюць яму свае ўраджайныя пладоўныя даліны. Ён прымушае рэкі змяняць сваё русло, прымушае воды служыць сабе. Ён узнімаецца над зямлёй на крылах, створаных сваім розумам і рукамі. Ён пазнае міжпланетныя прасторы, каб у адзін цудоўны дзень накіраваць свой дзёркі палёт да няведаных далейшых вышынь. Ён прымае ў найдобрайшай часціцы матэрыі, каб і яны служылі яму. Чалавек—творца ўсіх матэрыяльных і духоўных багаццяў зямлі. «Чалавек—гэта гучыць горда!» (М. Горкі).

Але пры капіталістычным ладзе чалавечую гордасць «дужыя свету гэтага» дамагаюцца ўсё ж прынізіць. Творца ўсіх багаццяў не з'яўляецца іх гаспадаром. Рабавае дыскрымінацыя, маёмасны ценз, тысячы абмежаванняў, прыдуманых хітрымі адвакатамі загнанага свету, стацьці на шляху працоўнага чалавека. І толькі ў барацьбе з пануючымі класамі завабляецца права «людзкім званца» (Я. Купала). Усведамленне сваёй чалавечай годнасці, усведамленне таго, што «прыніжаны і зняважаны» павінны быць гаспадарамі жыцця, дало сілу для гэтай барацьбы, дало смеласць сказаць:

Я—мужык, а гонар маю,
Гнуса, але да пары (Я. Колас).

Кастрычнік 1917 года адкрыў новую эру чалавечства. На вялікіх прасторах былой царскай Расіі агонь рэвалюцыі спалілаў сацыяльную несправядлівасць, што прымушала чалавека гнуцца. Распратыўшы свае магутныя плечы, цвёрдым, упэўненым крокам пайшоў чалавек у будучыню, якую ён бачыў сваім ясным поглядом. Ён мог горда сказаць:

...О такі Я — пролетарі!
Яшчэ учора рад пакуты—
Сягоння я зямлі ўдадар
І над царамі цар магутны!
(Янка Купала).

Разняволены ад ланцугоў капіталізма савецкі чалавек хуткімі тэмпамі памнажаў багацці сваёй Радзімы, дамагаўся, каб палі не расквітнелі багатым урджам, каб заводы і фабрыкі не давалі чалавеку ўсё неабходнае.

Савецкія людзі ганарыцца тым, што яны сваёй напружанай стваральнай працай дамагліся таго, што краіна Советуў зрабілася моцнай, як усё, аб які разбіваюцца мурныя хвалі змрочнага мора. Яны ганарыцца тым, што краіна Советуў служыць прыкладам для ўсяго чалавечства, дыктуючым вярхам «нечулавальнасцю». Яны горды ўсведамленнем таго, што сваёй працай будуюць помнік нашаму вялікаму часу.

Яны знаюць, што ўжо так
Не быць, як калісьці,
Што пакінуць яны знак
Вялікай карысці (Я. Купала).

Народ, заваяваўшы сабе ў барацьбе чалавечыя правы, цяпер замацаваў іх у новых законах.

«Краіна, на палях якой некалі грывеў пажар вайны, расквітнела бязмерным багаццем адбыткаў, вялікай радасцю сабаданнага жыцця. У сталіцы Рэспублікі адкрыўся ўезд Советуў для таго, каб прыняць закон, вышэйшы за ўсе чалавечыя законы, падаарваны народу яго мудрым правадзором. Дэлегаты з'ехалі ў дзіўным нападцы, пабудаваным працай і талентам сваіх майстроў мастацтва, былі законадаўцамі і гаспадарамі сваёй краіны, і іх шліф шчаслівы народ». (Э. Самуіленак, «Дачка ўскладрона»).

Савецкі чалавек ганарыцца тым, што ў загінуўшым і цёмным людзей прасвятлеўшы, што для нашых дзяцей пабудаваны цудоўныя школы, што наша моладзь атрымала магчымасць вучыцца ў тэхнікумах і інстытутах. «Канірына — бабылёвая дачка» магла прысутнічаць на нарадзе ў Крэмлі, слухаць мудрыя словы вялікага Сталіна, вырашаць дзяржаўныя справы.

Да Крэмля, да Масквы — сталіцы краіны сацыялізма, звернуты погляды савецкага чалавека. Як і аб'явіліся ў адукацыі яго ад сталіцы, дзе ён ні быў, з ім гордае ўсведамленне таго, што ён

...жыхар і вуліцы і дому,
Ад якога білака да Масквы.

(А. Куляшоў).
Савецкім народам кіруе камуністычная партыя, якая абараняе яго інтарэсы, служыць яму. Ніякія цяжкасці не страшны такому народу, ніякія перашкоды не могуць стрываць яго пераможнага руху наперад. Усё пададава яму. Непраходныя багны ператвараюцца ў высокаўраджайныя нівы.

Перад савецкім чалавекам схіліліся стэхі суровай Арктыкі, адступілі гарачыя пяскі пустыні. Людзі
...пакіраўці стэхі і бурмы
Дам гордасці, славы краіны Советуў.
(Я. Колас).

Савецкаму чалавеку не ўласціва нацыянальная абмежаванасць. Вялікі рускі народ дамагае сваім братам, падтрымлівае іх у цяжкія хвіліны. Шматнацыянальны, але адзін у сваім імкненні «для ўсяго Саюза славы прыбаўляць» (Я. Купала), савецкі народ горды сваёй дружбы, якая дае яму сілу, горды сваімі маральнымі якасцямі, якія выхаваны ў ім за гады савецкай улады гэтай дружбы. Выбульваючы гэта пачуццё, герой п'есы Э. Самуіленка «Пабілы воўк» Мірон Бокуць заявляе: «Вось мы тут дружныя самі!.. Нам няма з-за чаго сварыцца, нам няма з-за чаго аднаму на другога нападаць, ім вольныя

савецкія земляробы, багатыя ад працы сваёй, шчаслівыя людзі, мы зямлю сваю вольную, радзіму любім, смелі нажыцца мы не ведаем, багачцю прыцяляю сваіх не зайдоросім, а радуемся, ворагаў народа працоўнага не б'ёмся, а яны бяжыць нас!».

Наш народ удзячны вялікаму Сталіну за яго мудрае кіраўніцтва савецкай дзяржавы, за яго клопаты аб працоўных, за тое, што савецкі чалавек перад тварам усяго свету можа горда заявіць:

Чытаюце,
забудуйце,
я—
гражданин

Советского Союза. (В. Маякоўскі).
Акупаваныя беларускія землі Заходняй Беларусі і Украіны рабаваліся часова і незаконнымі іх гаспадарамі, на захад вывозіліся народныя здабыткі. Абшарнікі прыгнечвалі працоўны народ, дамагаліся прыняць яго. Але існаванне краіны сацыялізма ўсёяда веру народам Заходняй Беларусі і Украіны, што надыйдзе час, калі яны з'яднаюцца ў адной сімі са сваімі ўсходнімі братамі. І таму сапраўдным гаспадаром нават на польскіх «усходніх краях» адчуваў сябе народ. Яму омыла бялюча глядзець, як яны глуміць багацці роднага краю, багацці народа.

На захад ідуць цяжкі—
Лей,
Жыта,
Сасна і бяроза...

Гляджу і гляджу з-пад рукі,
Я моладзю нашу вывозіць (М. Танк).

Таленавіты прадстаўнік свайго народа, М. Танк адчуваў духоўную перавагу чалавека, які змагаўся за тое, каб стаць савецкім чалавекам, над усімі гэтымі часовамі «гаспадарамі», над маўзалеямі якіх ён «павесці свой звонкі смех». Паэт «з паднятай галавой» праходзіў па сваім краю, ён верыў, што

Народ устане з новай сілай
Непераможны, горды, грозны.

Народ устане з новай сілай
Непераможны, горды, грозны.
Ён упэўнена сцвярджае, звяртаючыся да малаго хлопчыка:

Будзеш і ты, сынку, лётцай высока...

Верасень 1939 года здзейсніў мару нашых братаў. Савецкі чалавек ганарыцца тым, што ён вярнуў у сваю сямю народы былой Заходняй Беларусі і Украіны, народы Прыбалтыкі, што капіталістычнаму Захаду давалася паціскацца.

У час Вялікай Айчыннай вайны на ўзбярэжжы савецкага народа былі не толькі самалёты, танкі, гарматы. Палымная любоў да сацыялістычнай Радзімы, высокароднае пачуццё савецкага патрыятызма, непахісна вера ў справядлівасць сваёй справы, усведамленне сваёй чалавечай годнасці, усё тэ маральныя якасці, якія былі выхаваны ў ім за гады савецкай улады камуністычнай партыі і правадзором ён вялікім Сталіным — былі яго зброяй. Доблесны савецкі народ стаў граздзіць на абарону Радзімы ад чорнай навалы фашызма. Кожная пядзя зямлі абаранялася да апошняй кроплі крыві, кожны дом, кожны куст несе смерць ворагу. У адным са сваіх артыкулаў Я. Купала пісаў у тым дні:

«Калі вораг сарве яблыка, паспеўшае ў нашым садзе, яго разарвецца ў яго руках гранатамі!

Калі ён сажне жменьку нашых цяжкіх каласоў, верне выдзецца і параніць яго савецкім адрэджом!

Калі ён падыйдзе да нашых чыстых, сцяжодзеных крыніц, яны перасохнуць, каб не даць яму вады!».

Ніякае да ворага давала сілу савецкаму чалавеку «у яго жыцця не бачна смерці», смела кінуў у вочы ворагу словамі Янкі Сялібы:

Чаго прыйшоў я,
ведзеш хіба?
Не мне на гэтых могілках гасціць.
Хацеў для немцаў і для іх сабак
вышэйшую
асініну
знайсці.

Стойкасць і адданасць сваёй справе давала сілу камсамольцу, які трапіў у рукі ворага, смела адказаў яму на прапанову знішчыць камсамольскі білет:

— Не, не спало!—адказаў камсамолец.—
Хай леець сэрца мне спаліць свінец!

Не, я не кіну ў ваду ледзяную,
Сам лепш зайдуся ад лютай вады.

(А. Куляшоў).
Стойкасць і адданасць сваёй справе давала сілу камсамольцу, які трапіў у рукі ворага, смела адказаў яму на прапанову знішчыць камсамольскі білет:

— Не, не спало!—адказаў камсамолец.—
Хай леець сэрца мне спаліць свінец!

Не, я не кіну ў ваду ледзяную,
Сам лепш зайдуся ад лютай вады.

(А. Куляшоў).
Любоў да Радзімы, якая ўзадавала яго, падняла савецкага воіна на герцічныя подзвігі. П. Броўка ў «Пэме пра Смалыцкую» гаворыць пра сяброў, якія адмясцілі за смерць іх загінуўшага таварыша, што яны прыйдуць тымі сцэжкам, якімі бегаў ён у маленстве і

Сустрэнуць народ у якога заўяў ён арліныя крыллі,
Пазнаюць чаму ён асілак і зоркія вочы
яму,
Якая зямля ўзадавала, якая крыніцы
вадзі,
Які дубровы спявалі вадзкую песню
яму.

Чыстае паветра і вольная зямля ўзадавалі і Раіну («Янук Сяліба» М. Танка), непахіснасць якой адзіліце ворага:

— Не мог прадбачыць я,
Што простая бярэзіна ў бары
Чачоткай будзе.

Алесь Рыбка («Сцяг брыгады» А. Куляшоў), трапіўшы ў кола ворага абкружэння, ні хвіліны не раздумваў над тым, як быць, што-ж рабіць цяпер; ён выразаў усведамляю, што «трэба сцяг ратаваць—сцяг на глум і на здэк не пакіну».

І ён разам з камісарам Зарудным выносіць чырвоны сцяг, сімвал пераможнасці нашай Радзімы. Перадолеўшы ўсе перашкоды, што былі на іх шляху, яны перайшлі лінію фронту, горды і радыя ад таго, што вярнуліся ў строй байшоў, што перад імі:

Дарагая зямля,
Радзіма!

На часова акупаванай немцамі тэрыторыі ўспыхнула поўныя партызанскай вайны. Атрады народных месцінаў дапамагалі фронту граміць ворага. Узрываючы масты, пускаючы пад адхон эшадоны, знішчаючы немцаў і іх тэхніку, яны набліжалі светлы дзень Перамогі.

Савецкі чалавек ганарыцца сваёй Радзімай, якая адолела стрываць шалены націск раз'юшанага ворага, ён горды за сваю мужнасць, непахіснасць і адвагу, за тых герояў, якія загінулі ў байх за свабоду і незалежнасць Радзімы, заваяваўшы сабе везунку славу.

Не, не туга, але гордасць у сэрцы
У кожнага з нас за радзіму сваю,
Што не скарылася ў паняверці,
Выстаяла перамогаю ў бою (М. Танк).

Заходне-еўрапейскімі дарогамі хадзілі ўжо войскі Суворана і Кутузава, Аляксандр Неўскі ўво ў семсот год таму наладзіў бітву пры Чудскім возеры, кіючы Барліна забіраў ужо аднойчы рускі воін. А з той пары адбыліся найвялікшыя падзеі ў гісторыі чалавечства.

Вялікі Кастрычнік змяніў аблічча нашай Радзімы, іншым стаў і рускі чалавек, ён стаў савецкім чалавекам. І таму нічога не магло спыніць пераможнага паходу савецкіх воінаў у логва фашысцкага звера, іх ваходу да Барліна.

Савецкі чалавек ганарыцца тым, што ён абараніў свет ад смяротнай небяспекі з'яўлення, выратаваў цывілізацыю, вызваліў братнія славянскія народы ад нацысцкіх збойцаў. Савецкі чалавек ганарыцца тым, што ў справе перамогі над нямецкімі захопнікамі і японскімі імперыялістамі яму належыць рашучая роля.

Савецкія воіны прайшлі па многіх краінах Еўропы і Азіі, пабачылі той капіталістычны свет, пра які ў 1924 г. Маякоўскі пісаў:

Я стремился
на 7000 вёрст вперед,
а приехал
на 7 лет назад.

Але прайшлі яны ў гэты свет не заваўнікамі, а воінамі, пасланцамі Рэспублікі Советуў. Яны ведалі, што, пераможна закончыўшы вайну, вернуцца на Радзіму, каб ізноў узяцца за мірную працу.

Таму гэтак лёгка хадзіць мне па
свецце,
Еўропу і Азію крокамі мёршчы,
Што родныя людзі, і сонца, і вецер
Чакаюць мяне і ў лёбу маю верць.

(П. Панчанка).
Перавагу савецкага дзяржаўнага і грамадскага ладу пераказана сцвярджала ўсё, што давалася бачыць за мяжой.

Савецкі воін бачыў у нямецкіх гарадах, што:

На плошчы тут, як пнёў у лесе, статуі,
Пачелі скульптары не годы, а які,
Няма тут жней, рабочых і враты—
Тузмі вайсковыя—ў руках яны, штыкі.

Углядаюся, дзе Гётэ, Гейне, Шылер?
Не перанесены на мармур іх радкі.
(П. Прануза).

Савецкі чалавек ганарыцца тым, што ён паказаў сабе за мяжой другам усіх прыгнечаных і заняволеных, носьбітам высокай культуры. Ён ганарыцца тым, што яго справы набылі сусветную славу, што ў многіх еўрапейскіх гарадах вуліцы і плошчы носяць імя нашых гарадоў-героў, носяць імя нашых правадараў.

Савецкі воін, праходзячы па вуліцах вянучых ім вярхоў гарадоў, ён горды усведамленнем таго, што ён воін-пераможца.

Уражаны ад заграці наш воін мог бы выказаць словамі Маякоўскага:

Я в вострге
от Нью-Йорка города.

Но
кепчонку
не сёрну с века.

У советских
собственная гордость:
на буржуев
смотрим свысока.

Сёння народ нашай краіны аднаўляе разбураную вайной народную гаспадарку, змагаецца за выкананне планаў пасляваеннай сталінскай пяцігодкі. З руінаў узнікаюць новыя вёскі, будуюцца гіганты індустрыі. На шырокіх калгасных палях зелянее рунь, што прынясе багаты ўраджай. Франтавікі вярнуліся дадому, да сваіх станкоў, да плугоў, да кіяў, да мірнай стваральнай працы, якая прыносіць шчаслівае жыццё народу. Савецкі чалавек горды тым, што ён і творца і гаспадар гэтага жыцця.

«Дзе вы знойдзецца такі народ і такую краіну, як у нас? Дзе вы знойдзецца такіх цудоўных якасці людзей, якія вынілі наш савецкі народ у Вялікай Айчыннай вайне і якія ён кожны дзень вымушае ў працоўных справах, перайшоўшы да мірнага развіцця і аднаўлення гаспадаркі і культуры!» (А. Жданав).

На адмыку: выпускнікі Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі.

Фота Г. Бугаенкі.

Ідэі патрыятызма ў беларускай музыцы

Б. СМОЛЬСКІ

Ідэя абароны Радзімы, тэма палымнай любві да народа і вобразы сёдняга мінулага і герцічнага сучаснага нашай краіны не раз знаходзілі адлюстраванне ў творчасці беларускіх кампазітараў. Дошыць прыгадаць некалькі буйных і ў мастацкіх адносінах найбольш закончаных і спелых твораў, створаных якчэ да Вялікай Айчыннай вайны, як, напрыклад, оперы «Міхась Падгорны» Я. Цікоцкага, «У пушчах Палесся» А. Багатырова, «Павел Карчагіні» П. Падкавырава, кантата «Над ракой Арэсай» і сімфанічны паэмы «Дума пра прагнічніка Лагоду», «Казка-былі» М. Аладава, каб пераканана ў тым, што тэма патрыятызма, тэма гарачай любві і адданасці Радзіме, свайму народу былі і ёсць цэнтральнымі і вядучымі ў творчасці беларускіх кампазітараў.

Тым самым яшчэ ў пачатку свайго прафесіянальнага беларускага музычнага мастацтва вызначыла сваю асноўную тэму—тэму савецкага патрыятызма. У гады вайны і асабліва ў пасляваенныя гады ў перады аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі, у дні велізарнага працоўнага ўздыму ўсяго савецкага народа, які вырашыў належаць сустрэць 30-годдзе Вялікага Кастрычніка, тэма любві да Радзімы, вобразы веліч і ўрачыстасці народа знайшлі мастацкае ўвасабленне ў музыцы беларускіх кампазітараў.

Такія творы, як сімфанічны паэмы «З дзённіка партызана» і «У суровыя дні» і струнны квартэт М. Аладава, І-я і II-я сімфоніі, скрыпачны канцэрт і, канцэрт П. Падкавырава, опера «Алесь» і II-я сімфонія Я. Цікоцкага, I-я сімфонія, фортапіннае тры і кантаты «Беларускія партызаны» і «Ленінградцы» А. Багатырова, II-я сімфонія Р. Пукста вызначылі новы больш высокі мастацкі ўзровень усёй беларускай музыкі і стварылі перадымовы для сапраўднага росквіту беларускай музычнай класікі.

«Сіла савецкага патрыятызма, — вучыць таварыш Сталін, — заключаецца ў тым, што ён мае сваёй асновай не расчыныя ці нацыяналістычныя забавоны, а глыбокую адданасць і вернасць народа сваёй савецкай Радзіме, братэрскае супрацоўніцтва працоўных усіх нацый нашай краіны. У савецкім патрыятызме традыцыя спалучаюцца нацыянальныя грамадскія народы і агучыныя жыццёвыя інтарэсы ўсіх працоўных Савецкага Саюза. Савецкі патрыятызм не раз'ядноўвае, а наадварот, згуртоўвае ўсе нацыі і народнасці нашай краіны ў адзіную братнюю сям'ю».

Таму зусім натуральна і заканамерна, калі кампазітар А. Багатыроў — аўтар палымнай кантаты «Беларускія партызаны», піша на словы казахскага народнага акына Джамбула кантату «Ленінградцы», у якой раскрывае пачуцці вялікай любві да герцічных абаронцаў горада Леніна, кампазітар-жэ Я. Цікоцкі ў сваёй II-ой сімфоніі ў фінале ўводзіць тэму Масквы, які сімвал братэрскай дапамогі вялікага рускага народа ў дні ўваўднення беларускага народа, а кампазітар П. Падкавыраў прысвячае сваю першую сімфонію герцічнаму Ленінскаму камсамолу.

Можна назваць цэлы рад твораў, у якіх беларускія кампазітары, чужыя нацыяналістычным забавонам, глыбока адданна братэрскай аднасці працоўных усіх нацый нашай краіны, адолелі на высокім ідэйным узроўні ўвасобіць у сваіх творах ідэю савецкага патрыятызма.

Імяна гэтае вялікае пачуццё патрыятычнай гордасці за савецкага чалавека з'явілася прычынай стварэння I-ай сімфоніі П. Падкавырава, прысвечанай камсамолу, які абараняў разам з усім савецкім народам у смяротнай бойцы з ворагам сваю любімую Радзіму.

Асноўная тэма сімфоніі, якая характарызуе вобраз камсамольца-байца, з'явілася ў урачыстым, пераможным маршам, які сімвалізуе жыццё і герцічную барацьбу савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай вайны. І таму не будзе памылкай, калі зніграма да сімфоніі будучы мудоў-

Кантата «Беларускія» партызаны» кампазітара А. Багатырова прасякнута пачуццём вянучасці да ворага. Гнеўны і палымны настроя вялікага Беларускага паэта-патрыяты Янкі Купалы знайшоў тут адпаведнае музычнае ўвасабленне.

Праблема стварэння савецкай оперы і балета на сучасную тэму ва-ранейшаму стаіць у цэнтры ўвагі беларускіх кампазітараў.

Опера, як адзін з самых дэмакратычных, самых любімых народам жанраў, павінна адыграць вялікую ролю ў ідэйна-мастацкім выхаванні працоўных. У пастанове ЦК ВКП(б) «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах на яго палічэнню» сказана, што «...савецкі тэатр можа выканаць сваю важную ролю ў справе выхавання працоўных толькі ў тым выпадку, калі ён будзе актыўна прапагандаваць палітыку савецкай дзяржавы, якае з'яўляецца жыццёвай асновай савецкага ладу». Гэтыя словы павінны быць неспарэдна аднесены і да беларускай оперы і ў асаблівасці да рэпертуарнай палітыкі Беларускага тэатра оперы і балета.

Таму мы маем права патрабаваць ад нашых кампазітараў увасаблення ў буйных тэатральных фармах тэм нашай рэаліснасці, вобразу савецкага чалавека.

Вяртаючыся зноў да сімфанічнага жанра, неабходна сказаць, што патрыятычны тэмны гучыць не менш ярка ў творах далёкіх ад герцікі. Напрыклад, у I-ай сімфоніі А. Багатырова і II-ой сімфоніі Р. Пукста лірычнае ўспрыманне прыроды, ве лясю і палёў народнае жыццёвае адчуванне Радзімы і глыбокую любвю да яе. Сардэчна і натхнена гучыць другая частка абедзвюх сімфоній, у якіх дадзены пастыжныя карціны роднага беларускага пейзажа.

Цікава адзначыць, што ў гэтых двух сімфоніях песенная творчасць Беларускага народа з'яўляецца іх душой. Але калі ў сімфоніі Р. Пукста захаліла жыццёвае дыханне сапраўднай народнай песні, дык у А. Багатырова—гэта вынік товкага і індывідуальнага майстэрства.

У гэтых двух сімфоніях прырода, народная песня і Радзіма неразлучны.

У II-ой герцічнай сімфоніі Я. Цікоцкага, прысвечанай тэме ўз'яднання Беларускага народа, ярка і ўрачыста, з гранічнай канкрэтнасцю ўвасоблена тэма Масквы. Ця тэма сімвалізуе братэрску дапамогу вялікага рускага ворага.

Глыбокім аптымізмам прасякнуты ўсе старонкі партытуры. Таму адсутнасць п'ювоўнай часткі (з пункту гледжання традыцыйнай сімфанічнай схем) у творы ўспрымана, як заканамерна і натуральнае. Асабліва ўласна кампазітар фіналь, сапраўды народны паводле сваёй тэматыкі і масава-святочны паводле настрою.

Тэма савецкага патрыятызма невычарпальна, і перад беларускімі кампазітарамі стаіць задача яшчэ больш глыбока і больш ярка на высокім ідэйным і мастацкім узроўні ўвасобіць не ў сваёй творчасці.

Патрыятычная тэма, ярка ўвасобленая ў творах П. Падкавырава, М. Аладава, А. Багатырова, Я. Цікоцкага, Р. Пукста, чырвоны ніткай праходзіць і праз песенную творчасць кампазітараў М. Чуркіна, В. Яфімава, І. Любана, С. Палонскага, Д. Лукаса і іншых. І ў песнях дамінуючым і асноўным з'яўляецца вобраз савецкай Радзімы, роднага краю, тэма абароны, кал

СТРАНИЦА РУССКИХ ПИСАТЕЛЕЙ БЕЛОРУССИИ

НАШИ ТВОРЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ

Поднять художественный уровень своих произведений, активнее вникать за разработку современных тем, глубже и лучше показывать восстановление родной страны — таковы задачи, стоящие перед русской секцией Союза советских писателей Белоруссии.

Русская секция существует давно. Некогда это были «Звенья», выпускавшие одноименный альманах. Впоследствии «Звенья» были реорганизованы в русскую секцию ССП БССР. До войны секция регулярно издавала свои альманахи, члены секции выпускали книги. Широкую известность приобрели книги русских писателей Белоруссии: Ивана Шаповалова — «Большевики границы», Владимира Глазырина «Фронт» и другие. Во время Отечественной войны члены русской секции, как и их белорусские товарищи, работали на фронтовой и армейской печати, занимали командные должности в боевых подразделениях. В Москве книгу стихов издал К. Титов, в газетах печатали стихи Д. Ковалёв и другие.

После освобождения Минска писатели вновь собрались в родном городе и возобновили творческую работу. Секция выпустила два номера альманаха «Отчизна», организовала передачу произведений русских писателей Белоруссии по радио, проводила работу с молодыми авторами. В настоящее время секция насчитывает в своих рядах около 40 человек.

Творчески проявившие себя молодые писатели были рекомендованы секцией в члены Союза советских писателей и приняты в его ряды. Среди них поэт и переводчик Андрей Клёнов, поэтесса Вера Лютова, поэт Леонид Токарев, автор романа «Яков Железняк» — генерал-майор Николай Алексеев и другие.

Секция издаёт альманах «Отчизна». И первый и второй сборники «Отчизна» были сурово и справедливо раскритикованы в республиканской печати. Газеты отметили низкий художественный уровень напечатанных произведений, неадекватность стихов и рассказов, недостаточно хороший язык произведений.

Деловая критика не ослабила, а укрепила творческую активность членов секции. Поэт Титов подготовил к печати книгу стихов «Солдатские строки» и сейчас ра-

ботает над повестью на современную тему. Вторую часть романа «Яков Железняк» пишет Н. Алексеев.

Выходит в свет первая книга стихов Д. Ковалёва «Далёкие берега», в которую вошли стихи военного и послевоенного периода.

Новую повесть для детей издаёт А. Миrows. Сейчас по поручению секции А. Миrows подготавливает третий альманах «Отчизна», который намечено выпустить к 30-й годовщине Октября.

Л. Шапиро пишет повесть о героине Отечественной войны Лестеве, погибшем под Москвой, цикл стихов на современные темы написали члены секции А. Шарпов, В. Варно (Минск), Н. Горулев (Могилев), Ф. Измайлов (Мозырь), Л. Райский (Гомель), П. Шахан (Гродно), о войнах, вернувшихся после победы домой, рассказывает в своих новых произведениях Л. Хахалин.

Секция регулярно на своих заседаниях обсуждает произведения русских писателей. Были творческие собрания, посвященные разбору произведений Г. Овруцкого, Л. Хахалина, Д. Ковалёва и других. Проводится консультация начинающих авторов. Немалую пользу приносит секции творческие встречи с читателями. Встречи эти устраиваются в библиотеках, в вузах, на предприятиях. Но все, что сделано до сих пор, это только начало. Мы не создали еще ни одного крупного произведения о Белоруссии, о героической борьбе белорусского народа с немецкими захватчиками, о послевоенных буднях.

Готовясь к 30-ой годовщине Октября, русские писатели Белоруссии задумали цикл произведений, посвященных Михаилу Фрунзе, его пребыванию на западном фронте, работе Л. Кагановича в Гомеле, руководителю белорусских большевиков Александру Мясникову.

Совместное заседание поэтической и русской секции показало, насколько нужна нам деловая творческая помощь белорусских писателей. По решению Правления и в дальнейшем будут проводиться объединенные заседания русской секции с другими секциями Союза, совместное обсуждение произведений белорусских и русских писателей. Эта деловая дружба несомненно будет нам полезна.

Еф. САДОВСКИЙ.

Александр Шарпов

БЕЛОРУСЬ МАЙСКАЯ

Лучами утренними мая
Приветливо озарена,
Великой славой громылая,
Встаёт Советская страна.

Торжественным, в нарядах пёстрых,
Колоннами со всех сторон
Идут республики, как сёстры
Отдать отцу-Кремлю поклон.

И среди них моя родная,
Которой я, как сын, горжусь,
В трудах от края и до края
Прославленная Белорусь.

Идет во всей красе весенней,
Подать республикам другим,
Как боевое донесенье
Звучит ее победный гимн.

На рубежах, где насмерть стойки
Сражались Родины бойцы —
Огни величественной стройки
Бросают свет во все концы.

Где партизанская разведка
В шашобе шла ночной порой —

Заводы новой пятилетки
Сейчас встают в могучий строй.

Туманов разорвав занесу,
Как в довоенные года,
Большое зарево Белгреса
Вновь освещает города.

Широким Могилёвским трактом,
Соедешие с плакатов в быль,
Грохочут первый минский трактор
И грузовой автомобиль.

Под развевающимся, алым
Под флагом Родины
Салют
По Днепробугскому каналу
Суда отчизне отдают.

О радости о всенародной
К Кремлю весенний гимн плывёт,
С полей колхозных из-под Гродно,
От нарочанских светлых вод.

Ото всего, чем сердце бьётся,
Чем по-сыновнему горжусь,
Что светлым именем зовется —
Моя родная Белорусь!

Владимир Варно

ЛЕСОРУБЫ

На морозе стынют руки,
Пунсуют губы.
Посмотри на лесорубов.
Почуйся у них

работе жаркой,
На морозе потом чтоб промок.
Бросай лесоруб в сугроб цыгарку:
— Ну-ка, веселей берись, дружок.
Работа по силам
плечистым и рослым,
зубастые пилы
врезаются в сосны.
Деревья с верхушек
снега охалки

роняют на ворот,
роняют на шапку...
... Зимнего солнышка тускнеет свет,

лесорубы идут на обед.
На сто километров—деревья окрест,
дорога ведет на глухой раз'езд.
Крут под'ём.
Подниматься устав,
пыхтит паровоз, грохочет состав.
На каждой платформе
лежит высок
штабель основных досок.
Лыдники собрал бригадир с усой,
затянула махоркой:
— Братцы.

Пять суток,
считай,
от наших лесов
повод идёт к сталинградцам.

ДОМ СТРОЯТ

Здесь на углу,
где чайная
и универмаг,
останавливаются минчане
не просто так.
Профессор
идёт к институту,
на службу
спешит счетовод—
каждый хоть на минуту
остановится, не пройдёт.
Дела у каждого
важные,
не то бы
весь день смотрел—
дом четырёхэтажный
строится на пустыре.
Над головами лебёдка
взлетает—
вниз,
вверх.
Женщина рядом:
— Вот как
отстроится мы теперь.

(Я её знаю:
соседкой
моей до войны была.
От дома, где жили,
клетка
осталась,
кирпич, да зола).
Пронесётся автомобиль,
лёгкие и быстрые.
Студенты
спорят о стиле,
в каком этот дом выстроит.
Никто из них не хочет
согласьем решить спор.
Но вот,
пожилой рабочий
вмешивается в разговор:
— Хороший домиче,
прямо
глаз не отвести.
По-моему,
это самый
правильный стиль.

На заседании русской секции (слева направо): Д. Ковалёв, В. Варно, Е. Садовский, И. Клаз и К. Титов. Фото Г. Бугаенко.

Встреча с офицерами

В Минском Окружном Доме офицеров состоялась встреча членов русской секции Союза советских писателей БССР с офицерами Советской Армии.

Свои новые произведения читали К. Титов, Л. Шапиро, Е. Садовский, Д. Ковалёв и В. Варно.

ЧОРТОВО БОЛОТО

(РАССКАЗ)

— А, вот вы куда уединились, а я вас ищу по всему городку! Привет.

Секретарь комсомольского бюро лейтенант Рюмин пожал руку младшему лейтенанту Стрельцову и присел рядом с ним на зелёную скамейку.

— Хорошее местечко, — говорил он, окидывая взглядом небольшой сквер, разбитый перед полковым клубом. — Клубочки, акации. — Рюмин снял фуражку и пригладил свои русые, волнистые волосы. — А у меня для вас заданье, товарищ младший лейтенант.

Лейтенант Рюмин любил употреблять слова в ласкательной форме, однако на Стрельцова это, повидимому, не подействовало. Он нахмурился и сердито захлопнул книгу, которую только что читал.

— Можно было бы пораньше предупредить, — сказал он, не глядя на Рюмина.

— Ничего, ничего, товарищ Стрельцов. Дело вам знакомое.

— А что такое?

— Беседу надо провести с молодыми солдатами. Понимаете, завтра годовщина со дня освобождения области от немцев, а мы у нас в полку, можно сказать, единственный участник этих боёв. Ветеран. Вам и карты в руки.

— Ну, какой я ветеран, — усмехнулся Стрельцов. — Конечно, я здесь воевал, у меня и карта старая сохранилась — это правда. Только вот человек то я в части новый. Неужели никого нет... постарше?

— Никого. Наш полк здесь не сража-

лся, а прибыли мы сюда за два месяца до вашего приезда.

Стрельцов погладил кончиками пальцев чёрные усы, которые очень шли к его загорелому крепкому лицу и задумался.

— Хотел я завтра сходить в одно местечко, — сказал он и снова потрогал свои усы, словно желая убедиться, на месте ли они. — Недалеко! Километров десять отсюда. Есть там около Жданович трясина — Чортово болото называется. Хочу вот посмотреть на него. В срок четвертом по болоту этому мы в обход немецкого фланга брели...

Офицер помолчал, полистал книгу, улыбнулся.

— Вы знаете, лейтенант, мне тогда пить очень хотелось. Вот и пощупаю какую-нибудь кочку, сорву ягодку клюквы — и в рот. А она кислая.

Стрельцов так выразительно сказал это «кислая», что и Рюмин, глядя на него, поморщился.

На следующий день рано утром главная улица небольшого города, на окраине которого в старинной крепости располагался полк, была разбужена походной песней. Радостная и сильная, как морской ветер, она врвалась в дома через закрытые ставни.

Выйдя из города, отряд экскурсантов свернул на древний шлях с неизменными нарами на обочинах. И так хороша была

эта дорога, уходящая в золотисто-голубую даль, так радовали взор желтые поля и белые берёзовые роши, так весело насмывались в зелёной, промтой ночью дождем листья птиц, что никто не заметил, как остались позади десять километров.

И чем ближе подходил отряд к месту боя, тем чаще замирало в каком-то томительном предчувствии сердце младшего лейтенанта Стрельцова. На вопросы Рюмина он отвечал коротко, явно не желая поддерживать разговор. Да и можно ли во волноваться, вступив на землю, где ты, совсем еще недавно, бросался в огонь боя.

Около деревянной покосившейся часовни Стрельцов остановил отряд и достал карту.

— Теперь недалеко, — сказал он Рюмину. — Пойдёмте, товарищ лейтенант, на рекогносцировку. Надо все же предварительно посмотреть.

Солдаты уселись в тени берёз возле часовни и через несколько минут к лёгкому аромату леса примешался горьковатый запах махорки. Бани, который молодые воины захватили с собой, вздохнул и расселся вокруг серебряные звуки весёлой мелодии.

— Сейчас пройдем лес и увидим болото... Вот уж, действительно, Чортово болото.

...

Когда дошли до опушки леса—Стрельцов остановился. Он сдвинул фуражку на лоб и почесал затылок. Потом он вынул из планшетки карту, посмотрел на неё и покачал головой. Всё это Рюмин заметил. Он сразу догадался, что Стрельцов знал

неверное направление, но тем не менее с невинным видом спросил:

— А где же, так сказать, болото? Лейтенант Рюмин подумал, что они поступили правильно, не взяв с собой солдат, иначе Стрельцов и вовсе оказался бы в неловком положении.

Действительно, болота не было. Перед опушкой мерно волновалась густая, высокая пшеница. Когда под солнцем проливалось облако, поле тусклое. Безмятежно глядела из чащи стеблей синие глаза васильков. Дремотное, монотонное жужжание, похожее на звук лиры, с которой ходили бывало по Белоруссии слепцы, стояло над желтым простором, и ветерок, колебавший колосья, весь был пропитан сладким запахом мёда.

— Ничего не понимаю, — снова дожал плечами Стрельцов и надвинул фуражку на самые глаза. — Я же хорошо помню, — бормотал он, уставясь в карту. — Вот дорога, дефиле, часовня, лес... А болота нет. Просто чертовщина какая-то!

— Вы в училище по топографии зачеты сдавали?—спросил Рюмин. При этом он так сощурился, что правый глаз у него совсем закрылся.

— А как же? Сдавал. Питёрка,—ответил младший лейтенант, не заметив иронии в словах Рюмина. — Да нет,—спохватился он,—вы не думайте, товарищ лейтенант, я не заблудился.

Рюмин покачал головой.

— Что-ж, товарищ Стрельцов, в таких случаях надо в соответствии с уставом обратиться к местному населению.— Он указал рукой на колхозника, который шел тропинкой вдоль поля. Это был старик с седой бородой и желтыми усами, одетый в свершенно выгоревшую на

Разрывались у переправы
водяные шрапнели брызг,
и стучались на берег правый
топоры на брёвнах сырых.

И пока,
сносимый волною,
на реку мост ложился
и креп,
торопливый топор
над водою
сыпал белые искры щеп.
... Он авенел,
блиндажи воздвигая;
как хозяин
в траншеях ходил,
его бодрая песня, прстая
у солдат
отдавалась в груди.
Потому сквозь огонь и ветер,
выбиваясь в походах из сил,
и топор
с автоматом вместе
всюду скромный сапёр несил.
И сейчас
возле отчего дома

топора я услышал стук,
мой хороший
давний знакомый
он позвал
поделиться, как друг.
Я военный топор услышал
и по хватке
сапёра узнал —
новый сруб
подымался под крышу
переправы к жизни стоял.
Покивая мне
сапёр приветно,
улыбнулся в усы сапёр:
— Походил вот
со мной по свету,
возвратился со мной топор.
... Просыпался
с рассветом город
и авенел
топоров перестук,
значит, счастье
вздымается гордо
силой твёрдых
солдатских рук.

Дмитрий Ковалёв

МОРЕ

Уже донашиваю свой бушлат.
И в памяти
Уже фамилий многих нету—
И тех,
Которые в глубинах спят;
И тех,
Которые развезались по свету.
Перед зарей средь пашен и лесов,
Как брызги звёзд,
Мерцают города;
И всплески паровозных головов
Доносятся до слуха иногда.
До моря путь—
Неделю самым скорым.
Его ничто здесь не заменит мне...
И вдруг пахнёт,

Запахнет ветер морем,
Зашелестит волною в тишине;
Надутость тугими парусами
Сугробов островки
Среди полей;
И закубится дым кораблей
На синем горизонте
За лесами.
Открытым небом
Распахнутся воды,
В лицо ударят
Свежестю хмельною,
В них растворятся
И поля и звёзды,
Сплошной,
Змбучей
Станут синевюю.

Николай Горулёв

САПЁР

Старик, должно быть, вспоминал, как они всем миром осушали болото, а молодые офицеры, поглядывая то на большие, ещё сильные руки крестьянина, то на поле пшеницы, прикидывали, сколько же труда и упорства вложили люди, чтобы превратить болото в золотую ниву.

— А что, дедушка, — нарушил вдруг молчание Стрельцов, — партизан Никита Губко не сынок ваш будет? Он нас в округ четвёртом через болото провёл.

— Племянник, — не без важности ответил старик, — председатель сельсовета. Он-то и сагитировал народ на осушение болота. Деловой. Машину на гороло приволок, — старик помолчал и глава его снова стали весёлыми и хитрыми. — Уж и ругали мы его, когда в трясине ворочались, что медведи! Ну, а теперь видим—его правда. Вот она, пшеничка-то! Поет!—и он ласково, как на живое существо, посмотрел на поле.

Пора было возвращаться к часовне. Офицеры попрощались с колхозником инспектором и пошли, ориентируясь на звуки баяна.

— Вы что приуныли, Стрельцов?—спросил Рюмин.—Можно подумать, что вы в самом деле ждете болото. Или вам грустно потому, что сорвался интересная беседа? Полно, не печальтесь! Беседу мы проведем! — да ещё какую!

— Да, хорошая будет беседа,—согласился Стрельцов. Он весь был во власти свежего и мощного чувства. «Чортово болото. Чортово болото!» — думал он. — Ведь здесь я пробирался с пулеметом, узяла в трясине. Здесь мы дрались, здесь пролилась наша кровь! И перед глазами офицера снова и снова возникала бескрайная, волнующаяся нива.

— Так вот оно какое дело, — сказала Стрельцов, когда все закурили. — Нет Чортова болота.—Исчезло с лица земли.

Некоторое время все трое молча курили.

Л. ХАХАЛИН.

На партыйным сходзе

Гэтымі днямі адбыўся сход партыйнай арганізацыі Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, прысвечаны падрыхтоўцы да 30-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. З дакладамі выступілі М. Клімковіч і П. Глебка.

— Пасля гістарычнага рашэння ЦК ВКП(б) «Аб часопісах «Связь» і «Ленінград», — значае ў сваім дакладзе М. Клімковіч, — беларуская літаратура зрабіла вялікі паварот да сучаснай тэматыцы, да распрацоўкі навізнага праблем нашчага часу, і створыла ў творчым аб'ёме вялікі творчы аднаўленні: апавесць М. Паслядоўца «Цяцця дачка», раманы А. Стахоўна «Над мірным небам», апавесць Э. Кручынкі «Стануленне», новыя апавяданні Я. Брыля, І. Мележа. Пісьменнікі правільна зразумелі свой шлях, роўна акцэнтаваў на сучасную тэматыку.

Дакладчык зазначае, што творы да 30-годдзя Кастрычніка — пачатак выхавання рэвалюцыйнага пакалення літаратуры. Разам з тым, тэматыка ваіны будзе даўга яшчэ навізнай і актуальнай. Гісторыя на гэты момант аўтаматэма. У рускай літаратуры мы маем «Маладую гвардыю» А. Чэхава, «Спадарожнік» В. Шкляра і іншыя буйныя творы. У нашым творчым аб'ёме адсутнічае аднаго з найбольш важных напрамкаў — аповесць «У сяснянай пустэлі» і «Сячэ» І. Шамякіна. У гэтых творах аўтары удаюцца намалюваць вобраз сапраўднага савецкага чалавека, дзіцяча Васіля, вобраз маера Раманенкі. Аднак, творы маюць пэўныя недахопы. Пісьменнік не паказвае ідэю героя ў ролі пераможцы.

Аб аднаўленні савецкіх людзей Радзіме, аб іх непанісальнай веры ў перамогу напісаны апавяданні І. Мележа. Таме гераізма ваіны Савецкай Арміі прысвечаны творы І. Гурскага. Гэтыя якасці савецкіх людзей трэба і далей паказваць у літаратуры. Перад намі стаць праблема стварэння вобраза стаючага героя. Прыкладам у вырашэнні гэтай праблемы з'яўляюцца творы Б. Палагога, А. Калініна, Б. Чыркова. Беларускія пісьменнікі павінны паказаць большы круг сваіх герояў, паказаць не толькі байцоў, сяржантаў і маладых афіцэраў, але і старэйшых афіцэраў і генералаў. Гэта дасць магчымасць шыры паказаць падзеі ваіны.

Ваенная тэматыка прынесла ў літаратуру рад новых імён. Лік гэтых імёнаў трэба павялічыць. Гэта ставіць навізнаю задачу арганізацыі лепшай працы з маладымі.

Сапраўдныя факты гераічнай дзейнасці савецкіх людзей усё больш прыцягваюць увагу беларускіх пісьменнікаў. З'яўляюцца творы аб фактычных падзеях, што мелі месца ў часе Айчынай ваіны: нарыс «Нёманскія казакі» Я. Брыля, п'еса «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, нарыс А. Кулакоўскага аб жлобніцкіх падпольшчыках, нарыс Г. Шчырбатыва аб партызанскім руху. Над матэрыяламі дзейнасці

жлобніцкіх падпольшчыкаў працуе В. Вольскі. Напісанне такіх твораў — прыемная з'ява ў літаратуры, і Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў павіна дапамагчы гэтым.

М. Клімковіч спыняе ўвагу на значных недахопах нашай крытыкі. Ён гаворыць аб вялікім сяброўстве братніх літаратур, аб вялікім уплыве на беларускую літаратуру рускай літаратуры. Але гэты ўплыў недастаткова паказаны нашымі літаратурназнаўцамі. Некаторыя крытыкі, адначасна ўплыву братняй рускай літаратуры, шукаюць толькі слабыя падобнасці асобных радоў. Наша крытыка нічога не зрабіла, каб паказаць уплыў асобных беларускіх пісьменнікаў на пісьменнікаў братняй літаратуры. Крытыка мала зроблена і ў выяўленні буйных недахопаў, якія мелі асобныя творы беларускіх пісьменнікаў.

У заключэнне М. Клімковіч гаворыць аб задачах пісьменнікаў да 30-годдзя Кастрычніка: паказаць шырока партызанска-руху і кіруючую ролю партыі ў яго развіцці, дасць падобнасці творы аб аднаўленні, паказаць у творах перавагу нашай культуры над буржуазнай культурай захаду, змагацца за павышэнне ідэяльнай і мастацкай вартасці твораў.

З дакладам аб паэтычных творах да 30-годдзя савецкай улады выступіў паэт Пятро Глебка.

— Гаворачы аб падрыхтоўцы пісьменнікаў да вялікага свята, — зазначаў ён, — трэба было б гаварыць аб тым, што напісана за апошнія гады. Я спыніўся толькі на тых творах, якія надрукаваны пасля апублікавання Пастановы ЦК ВКП(б) «Аб часопісах «Связь» і «Ленінград».

За апошнія восем месяцаў у часопісах «Полымя», «Беларусь» і газеце «Літаратура і Мастацтва» надрукавана звыш сотні вершаў 25 аўтараў. Така колькасць твораў гаворыць аб слабай актыўнасці паэтаў. Пры такіх тэмпах мы не здолеем стварыць багацце духоўнай культуры.

Нашы паэты зрабілі паварот да тэм сучаснасці, да актуальных грамадскіх пытанняў. Прымяна, што паэты адкінуліся на важнейшыя падзеі ў краіне. Аб уза'еднаванні Беларусі напісана паэма Якуба Коласа «Рыбкоўка хата». Вершы пра Леніна напісалі М. Танк, К. Кірэнка, А. Вялюгін, пра дружбу народаў — П. Броўка, П. Пестрака, вершы пра партыю большэвікоў — М. Танк. Гэтыя вершы гавораць аб актуальнасці тэм, узятых беларускімі паэтамі.

Пра выбары, пра Сталіна і Сталінскую Канстытуцыю напісалі добрыя вершы П. Панчанка, А. Вялюгін і інш. У гэтых верхах асэнсавана сутнасць нашай краіны, які крайні асобага тыпу. Гаворачы аб дасягненні, замацаванні ў Сталінскай канстытуцыі, паэты ўглядаюцца ў будучыню, бачачы яе.

На тэму аб аднаўленні напісана нямаля вершаў. На жаль, для большасці з іх характэрны

рактэрны толькі жаданне адлюстраваць аднаўленне, але паказ самага аднаўлення адсутнічае. Добрае ўражанне пакідаюць тры вершы М. Аўрамчыка аб Данбасе. У іх намічаецца пейзаж новага Данбаса, адчуваецца пудас індустрыі.

У сэнсе паказу адбудавання краіны прымяна гучыць верш В. Віткі аб Мінску. Асабліва вылучаюцца на гэту тэму вершы М. Танка «Наваласелле» і «Элеватар».

Аб будаўніцтве калгаснай вёскі напісана і паэма Ул. Шахайдца «Вяртанне», урывак з якой быў надрукаваны ў газеце «Літаратура і Мастацтва». У гэтым урыўку ёсць адна добрая якасць: у ім адчуваецца пейзаж новай вёскі, у якой дзейнічаюць не адзіны, а цэлы калектыв.

За гэты час напісаны творы аб Айчынай ваіне і перамозе, творы аб непакорнай мужнасці савецкіх воінаў. З вершаў на гэту тэму вылучаюцца «На волі бою» А. Кулішова, «Другое нараджэнне» В. Віткі, «У Брэсце» і «Эпітафія» М. Танка, «Вечны вартан» А. Зарыцкага.

На партызанскую тэму напісана толькі чатыры вершы. Колькасць гэтых вершаў мала. Не вылучаюцца яны і якасцю. Пры выяўленні партызанскай тэмы ў нас звычайна той факт, што партызанскім рухам кіравала камуністычная партыя, Расказваць аб гэтым у сваіх творах — задача ўсё нашых паэтаў.

— Наглядаецца, — гаворыць П. Глебка, — што мы зрабілі паварот да тэм сучаснасці, але мы яшчэ мала паказваем жыцця савецкага чалавека. Калі ў верхах, напісаных у час ваіны, кожная тэма знаходзіла канкрэтнае вобразнае выражэнне, дык мылія вершы аб аднаўленні пабудаваны канкрэтнай вобразнай дэталі. Трэба бліжэй стаць да жыцця, трэба праз цяжкі аднаўлення бачыць перспектыву, бачыць вобраз новага чалавека.

Затым слова ўзяў М. Лынькоў.

— Калі падсумаваць тое, што зроблена, — зазначаў ён, — то трэба сказаць, што зроблена мала. У нас мала апавесцей, паэм, не з'явілася ў друку шматліка раманна. Кожнаму пісьменніку трэба ліквадаваць сваю запалчанасць перад дзяржавай, перад народам.

За апошні час руская літаратура дала значныя творы аб партызанска-руху: «Людзі з чыстым сумленнем» П. Вярыжы, кіжжа С. Коўпака, запіскі Фёдарова ды інш. У асноўным — гэта творы аб партызанскім руху на Украіне. Аб маштабах партызанскага руху ў Беларусі павінны напісаць мы. Ад размоў нам трэба пераходзіць да практычных мерапрыемстваў. Рэдакцыя нашых часопісаў павінны пайсці па шляху рэдакцыі часопісаў «Новы свет» і «Октябрь» і арганізаваць патрэбныя матэрыялы. Трэба, каб беларускія пісьменнікі дапамагалі ўдзельнікам партызанскага руху напісаць кнігі аб гераічных справах народа ў тылу ворага.

У спрэчках таксама выступілі П. Пестрака і П. Панчанка.

„БЕЛАРУСЬ“ № 3

Вышаў з друку трэці нумар часопіса «Беларусь». У ім надрукаваны нарысы і артыкулы: Л. Александровскай «Савецкая жанчына — поўнаправная грамадзянка сваёй краіны», А. Вылюскага «Ішч дзён у Баршаве», І. Кожара «Ваенныя дзеянні гомельскіх партызан», І. Грамовіча «Юбілей качагара», В. Луцвіча «Янка Купала — пісьнік дружбы народаў», А. Міронава «Горад на гімане», А. Кулакоўскага «Маладыя падпольшчыкі Жабіна», Ул. Нафёда «Спектакль аб нашых сучасніках», А. Есакова «Мастак Ваксар», М. Модэля «Рытэ Млодзек» і інш.

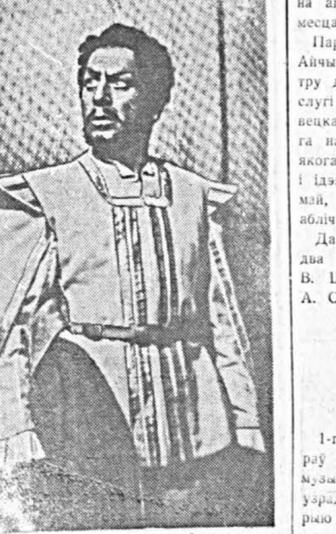
Паэзія прадстаўлена вершамі: У. Радзюкевіча «Мой Ленінград», «Магіла байца», «І я служу сваёму народу», М. Танка «Дзіцячы дом», «Ляжыць выкошаныя травы», «Вось дарога далёкая», «Восень», «Комсамолу Беларусі», В. Віткі «Прымак», «Караблі», К. Кірэнка «Малі сына шукат», «Сцяжкою ўрачэстаю актывай», Н. Пашкевіча «Ліст з трактарнага», З. Прозы надрукаваны апавяданні Ю. Рудзько «Вернасць», П. Пестрака «Генерал», В. Зуба «Франтавыя таварышы» і Т. Хадкевіча «Над Дунаем».

Новая апавесць А. Платнера

Яўрэйская секцыя Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі абмеркавала новую апавесць А. Платнера «Самае дарогае». Апавесць напісана на матэрыяле пасляваеннага жыцця беларускага горада. На фоне аднаўлення разбуранай немцамі гаспадаркі аўтар паказвае, як былія ўдзельнікі Вялікай Айчынай ваіны цяпер з энтузіязмам аднаўляюць свой родны горад.

Пісьменнікі Х. Мальцінскі, Г. Камянецкі, Г. Рэзек, дацэнт С. Рохнік і іншыя адзначалі, што апавесць сведчыць аб творчым росце А. Платнера. Аўтар удаля паказаць пасляваенную адбудову народнай гаспадаркі.

Падкрэсліваючы свежасць мовы і іншыя станоўчыя бакі твора, выступаўшы ўказалі і на асобныя недахопы, якія ёсць у сюжэце апавесці.

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР паставіў трагедыю В. Шэкспіра «Атэла». На здымку: арт. А. Кістаў у ролі Атэла. Фота А. Дзілава.

ТЭАТР ІМЯ Я. КОЛАСА ў МІНСКУ

Пасля сямігадовага перапынку зноў пачынае свае гастролі ў Мінску Беларуска-дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа. Мінскі глядач добра памятае наш тэатр. З свой час мы называлі ў Мінску «Разлом» Б. Лаўрэнта і «Першы конюшы» У. Вышэўскага, «Ваенны» Р. Рамашова і «Пагібель вяскаў» А. Карнейчука, давалі Янку Купала, «Вайну» і «У пушчах Падесся» Якуба Коласа, «Крэмлёўскія куранты» Н. Пагодзіна. У апошніх упершыню на беларускай сцэне з'явіліся вобразы генаў чалавечтва Леніна і Сталіна. Спектаклі гэтых свядчэнняў аб пасляваенным жыццём творчым росце тэатра і вылучылі яго ў рад вядучых творчых калектываў рэспублікі.

Вялікая Айчыная ваіна і выдатная перамога савецкага народа над фашызмам — былі гадамі далейшага творчага росту і становлення тэатра. Часова адарвалі ад свайго народа, наш калектыв увесь час верыў у свой хуткі зварот у Беларусь і працаваў так, каб быць годным яе. Братні рускі народ аказаў тэатру дапамогу і ўвагу і стварыў яму умовы для нармальнага творчага жыцця. І тэатр з гады ваіны не толькі захаваў роўнасцю свае творчыя і тэхнічныя кадры, але радом сваіх работ прынес новыя поспехі беларускаму мастацтву.

У час ваіны тэатр выпусціў больш за 20 спектакляў, сярэд якіх першае месца было адведзена п'есам, што выхоўвалі ў глядача любоў да Радзімы і вярніць да закатага ворага («Рускія людзі» К. Сіманова, «Нашэсце» Л. Ляонава, «Фронт» А. Карнейчука, «Выпрабаванне агнём» К. Крапіва, «Крылатая палема» А. Первенца, «Хлапец з нашага гораду» К. Сіманова і іншыя). Брыгады тэатра далі больш за 600 канцэртаў і спектакляў у шпіталях і вайсковых часцях на фронце.

У гэты-ж перыяд быў вышпачаны арыгінальны беларускі спектакль «Несцерка», за які пяць майстроў тэатра — народныя артысты: А. Ільскі, П. Малчану, П. Сяргейчык, засл. дзеяч мастацтва БССР Н. Лойтар і засл. артыст БССР І. Любан атрымалі Сталінскую прэмію.

Адначасова тэатр працаваў і над класікай — паставіў «Ягор Бульчочку» М. Горькага, «Рэвізор» Н. Гогаля. Апошні спектакль на аглядзе рускай класікі заняў першае месца ў рэспубліцы.

Партыя і ўрад Беларусі ў суровыя гады Айчынай ваіны, які і раён, аказалі тэатру дапамогу і ўвагу і звычайна яго тэатру ў справе развіцця беларускага савецкага мастацтва: надалі яму імя любимага народнага паэта Якуба Коласа, п'есы якога, народныя, глыбокія па сваіх думках і ідэях і якія сваёй нацыянальнай формай, садзейнічалі вызначэнню творчага абычча тэатра.

Да свайго 20-годдзя тэатр выпусціў два юбілейныя спектаклі — «Гамлет» В. Шэкспіра і «Далёка ад Сталінграда» А. Сурова.

Спектакль «Далёка ад Сталінграда» з'яўся першым адказам калектыва нашча тэатра на пастанову ЦК ВКП(б) «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах да яго паліпшынення». Тэатр ачысціў свой рэпертуар ад п'ес нізкай ідэяльна-мастацкай якасці і ўключыў у яго п'есы, якія выхоўваюць у глядача беларуска, веру ў сваю справу, здольнасці пераадоляць усялякія цяжкасці. Следзім за спектаклем «Далёка ад Сталінграда» мы паказалі п'есу І. Ніліна «Іа белым свеце» — аб перадавых людзях савецкай вёскі, аб барацьбе новага з адсталым, старым у свядомасці людзей. Была паставлена п'еса К. Сіманова «Рускае пытанне», якая выкрывае дэвальвацыю амерыканскай «дэмакратычнай свабоды», ускрывае ўсю ілжывасць тагачаснай свабоды буржуазнага друку, паказвае барацьбу перадавых дэмакратычных сіл з сіламі рэакцыі і велзарны рост аўтарытэта Савецкага Саюза за рубіжком.

Цяпер калектыву працуе над п'есай А. Даўжэнікі «Жыццё красуе» — аб вялікім пераўрадкаванні прыроды А. Міцурніка, п'есай, якая паказвае, што толькі савецкая ўлада раскрыла шырокія магчымасці для творчага развіцця і росквіту народа.

Разам з гэтым, тэатр працуе над п'есай амерыканскага пісьменніка Гоу і Джэса «Аб любімога каралева». У гэтай п'есе аўтары паказваюць расавую дыскрымінацыю і велікі ярка выражаны ілжывасць буржуазнай дэмакратыі. Прэ'ера спектакля адбудзецца ў Мінску.

Рэпертуар гастролёў тэатра, які складаецца з дзесяці п'ес, вызначаецца вялікай жанравай і тэматычнай рознастайнасцю. Тут і народная камедыя («Несцерка»), і драмы («На белым свеце»), і трагедыя («Гамлет») і вострая публіцыстычная п'еса («Рускае пытанне»), і класічная камедыя («Рэвізор»), і лірыка-сасіалагічная драма («Так і будзе»). Сярод гэтых рэпертуара — спектакль «Крэмлёўскія куранты», у якім тэатр прадаўжае сваю работу над вобразамі генаў чалавечтва — Леніна і Сталіна.

Адсутнасць арыгінальнай беларускай п'ес на сучасную тэму, — вялікі недаход рэпертуара нашага тэатра. Мы гэта ўсведамляем і сваё прабаванне ў Мінску выкрываем для непасрэднай творчай работы з беларускімі пісьменнікамі — П. Глебкам, В. Вольскім, А. Куцарам, М. Клімковічам і іншымі, якія цяпер працуюць над п'есамі для тэатра, з тым, каб да 30-годдзя Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі выпусціць спектакль аб сваім гераічным народзе.

З вялікім хваляваннем чакае творчы калектыв тэатра сустрэчы з мінскім глядачом. Ён ведае, што гэта сустрэча дапаможа яму ў яго далейшай творчай рабоце, у тым, каб прысціць да 30-гадовага юбілея Кастрычніка яшчэ больш творча моцным калектывам і прынесці мастацтваў роднага народа новыя творчыя дасягненні.

І. ДОРСКИ.

СПРАВАЗДАЧНЫ КАНЦЭРТ МІНСКАЙ МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЫ

1-га чэрвеня ў Акруговым доме афіцэраў адбыўся справаздачны канцэрт Мінскай музычнай школы. Яго мастацкі ўзровень узрадаваў не толькі шматлікую аўдыторыю бацькоў, але і музычную грамадскасць, якая сталацца да канцэрта з вялікай патрабавальнасцю.

Добрае ўражанне пакінулі вучні класа педагога Э. Сульскай, В. Адамантавай, І. Ягошовай, Шапаковай, Бакулінай, Фрэмю, Дрэзінай, прафесараў кансерваторыі — А. Бясмертнага, А. Амітона, М. Бергера і дацэнта Г. Шаршэўскага.

З удзельніцаў канцэрта хочацца адзначыць вучня праф. А. Амітона, А. Ямпольскага, які выконваў складаны багаты сямі Беры, а таксама В. Жыў, якая сыграла канцэрт Акалія, вучня праф. А. Бясмертнага — М. Валечык, які іграў шостаю частку канцэрта Рыхтынга і ўсё шчыра і з сэрца (В. Жыў, Т. Ашчыч, Г. Амельчык, А. Фельдман, А. Позін) класа педагога Бердына.

Сярод шматлікіх удзельнікаў форціянаў класаў рэдавалі сваёй музычнасцю і тэхнічным выкананнем «Зялёны» Дакна П. Ратнер (клас педагога Э. Сульскай), В. Бельчыка, які выканаў доплу ўзрушэння «Мадэлю» Серокіна (клас праф. М. Бергера), В. Глебава, якая здолела знайсці выраўнаваныя ітанацы для выканання «Жаварытка» Чайкоўскага (клас педагога Адамантавай), В. Малея (клас дацэнта Шаршэўскага), Н. Старавітова (клас педагога Фрэмю) і іншыя.

З выканаўцаў на народных інструментах трэба адзначыць В. Май, які іграў на чымбалах Беларуска-тэатр «Лявоніху» (клас педагога Шмелькіна).

Школа ўзяла правільны курс на падрыхтоўку кадраў выканаўцаў на народных і духавых інструментах. Прымяна было пачаць у выкананні дзённай беларускай творы і ў асаблівасці музыку рускіх класікаў. Мы гэта падкрэсліваем толькі таму, што яшчэ зусім нядаўна ў канцэртах Мінскай музычнай школы вялікае месца адводзілася захадне-еўрапейскаму кампазітарам, у дзі якіх часам уваходзілі і другарадна аўтары, п'есы якіх мелі нязначна

педагагічныя якасці, а іншы раз нават пазбаўленыя ідэяльна-мастацкай каштоўнасці.

На жаль і ў праграму справаздачнага канцэрта трапілі творы, якія не заслугоўваюць увагі з пункту гледжання іх педагагічнай значнасці (вальс «Бярозка»). У рэпертуары канцэрта былі і іншыя недахопы, які, напрыклад — адсутнічалі творы кампазітараў братніх рэспублік, мала было п'ес савецкіх аўтараў, у тым ліку і беларускіх. Адсутнічала выступленне хора, а таксама струннага аркестра. Аб двух памыльных мастацкіх адзінак неабходна сур'ёзна падумаць кіраўніцтву школы, бо ў агульнай сістэме музычнай асветы нін адгледжваюць вельмі істотную ролю.

Апрача таго канцэрт паказаў беднасць выканаўчых сіл класаў віданчэлі, народных і духавых інструментаў, а таксама некаторы ўдзі у бок форціянаў спецыялізацыі... Усе гэтыя недахопы неабходна вырашчыць у будучым навучальным годзе, разам з тым звярнуць асаблівую ўвагу на ўмацаванне мастацка-выхаваўчай работы сярод дзяцей.

Цяпер ужо наспела пытанне аб адкрыцці музычнай дзесяцігодкі ў горадзе Мінску.

Наша кансерваторыя штогод, у дні прыёмных іспытаў, адчувае адсутнасць музычных кадраў і існаванне музычнай дзесяцігодкі вырашыла б праблему падрыхтоўкі кваліфікаваных студэнтаў для кансерваторыі. Таму кіраўніцтву на справы мастацтва пры Саўце Міністраў БССР неабходна ўжо цяпер вырашыць гэты пытанне, каб у новым навучальным годзе музычная дзесяцігодка адольна была б распачаць сваю работу.

С. БРОНСКІ.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР выказвае глыбокае спачуванне крытыку Янку Шахароўскаму з прычыны смерці яго маці.

Праўленне ССР БССР.

У Саюзе Савецкіх пісьменнікаў Беларусі

Адбылося чарговае паседжанне Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі. Было разгледжана пытанне аб дапамозе ўдзельнікам партызанскага руху ў напісанні ўспамінаў пра барацьбу партызан з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў час Айчынай ваіны.

Пра выбары, пра Сталіна і Сталінскую Канстытуцыю напісалі добрыя вершы П. Панчанка, А. Вялюгін і інш. У гэтых верхах асэнсавана сутнасць нашай краіны, які крайні асобага тыпу. Гаворачы аб дасягненні, замацаванні ў Сталінскай канстытуцыі, паэты ўглядаюцца ў будучыню, бачачы яе.

Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі прыняты А. Маўзон.

12 чэрвеня адбудзецца агульна-рэспубліканскі сход пісьменнікаў. З дакладам на тэму: «Прапаганда савецкага патрыятызма і задачы пісьменнікаў у падрыхтоўцы да 30-годдзя Кастрычніка» выступіць М. Лынькоў.

Песні над Свіцяззю

Берагі Свіцязі яшчэ ніколі не бачылі такога. Густы лес, што акружыў крышталіныя воды гэтага прыгожага возера Беларусі, не чуў, каб так весела і галасіста спявала сялянская моладзь, як спявалі тут у сонечны летні дзень першага чэрвеня. Яшчэ з раніцы па дарозе ад Новагрудка, Гарадзішча, Валькоў, па дарозе ад усіх навакольных Свіцязі вёск ішлі натоўпы дзяўчат і хлапцоў, ехалі падводы, машыны, перапоўненыя святочнымі гурбамі моладзі, ды не толькі моладзі.

Усе яны спявалі на берагі Свіцязі, дзе сёння пачыналася свята ў азнаменаванне заканчэння вясновай службы.

З пачатку вясельнага раёнаў збралася сюды моладзь і пажылыя сяляне адсвяткаваць гэты незвычайны дзень. Іх сустракаў густы прыбавіць цень высокіх густастых дрэў, а пад дрэвамі, у кустах стракацілі белыя сарэткамі сталы, убраўныя кветкамі і зялёнымі веццем.

Насустрэч гасцям а лесу ліліся бравурыя маршы, песні савецкіх кампазітараў і вальсы. Яны перадаваліся па радыёвузлу, устаноўленым баранавіцкімі сувязістамі. На самым беразе прыладоўіўся лудавы аркестр, і пад пліўную музыку, бадай у рытм мелодыі, ціха плёскаліся праарыстыя хвалі Свіцязі.

А гасці ўсё едуць і едуць. На многіх машынах чырвоныя сцягі, партреты таварыша Сталіна ў зялёнай і кветках.

Дзень-жа выдаўся сонечны, ясны, першы летні дзень, які стаў святкам паспяховага заканчэння вясновай службы. Усе пільна раёнаў: Новагрудскі, Карэліцкі, Гарадзішчанскі, Новамышскі і Ляхавіцкі, якія прыслалі сёння сваіх гасцей, выканалі, а некаторыя і перавыканалі план службы. Сяляне працавалі ад душы, і не дзіва, што людзям захацелася па-святочнаму адзначыць свой працоўны поспех.

З радыёрупаў на увесь лес загучала запрашэнне, каб гасці пайшлі да паліны на беразе Свіцязі. Натоўпы моладзі і дарослых абступілі паліну. У цэнтр выйшлі ініцыятар гэтага свята, сакратар Баранавіцкага абкома камсомала тав. Кудрашоў. Ён прывітаў зямляробаў з лясных угоддзяў завяршэннем вясновай службы і заклікаў іх паспяхова падрыхтавацца да ўборкі ўраджаю. Гучныя воплескі гаварылі аб гадоўнасці людзей да гэтай адказнай працы.

Людзям весела. Яны з захапленнем слухаюць выступленне самадзейнага сялянскага хора з вёскі Палесце. Пад густымі праменьнямі сонца, на фоне зялёнага вецця ярка блішчачы і стракаціць прыгожыя рознакаляровыя стужкі на ўборах падлесных харыстаў.

Высока ўзнімаецца песня над лесам, пералітае на другі бераг Свіцязі і замірае ў сонечнай вышні чэрвеньскага дня.

Хораша спяваюць падлесці!

Песня вгоўгу апавяла сэрцам людзей у гэты дзень. У другім канцы заспяваў хор сялян з вёскі Заволае. Яму адгукну-

ліся салісты з Баранавіцкага Дома народнай творчасці. А то проста маладая пара заспявае якую-небудзь мелодыю, яе падходзіваюць дзесяткі галасоў і песня расце...

Але адной песні мала было ў гэты дзень. З усіх вёсак пр